



Йордан Йовков

Грешница

Откъм края на селото, отвъд градините, в които се белееха цъфнали овошки, се чу песен. Пееше с все сила мъжки глас, звучен, радостен, глас на млад, влюбен човек, и Славенка, най-младата дядо Иванова снаха, както простираше пране на двора, спря и се ослуша: поусмихна се, черните ѝ очи светнаха, но тозчас, като че хваната от някого за какво мисли, тя се възви и погледна към къщи: слава богу, свекърва ѝ, баба Иваница, не беше я видяла. На чардака се полюшваше от топлия вятър едно червено пасмо, изнесено още припролет за мартеница, но там нямаше никой.

На двора, недалеч от Славенка, мъжете оправяха жито, но от тях, от свекъра си дядо Иван и от мъжа си Бърни, Славенка нямаше страх. Към тях тя дори не погледна, но и те като че не я виждаха. Прав още, макар че беше минал седемдесетте, як, широкоплещест, с бяла коса, която се подаваше изпод калпака му равно, а след туй се закъдряше нагоре, дядо Иван пъргаво тръскаше назад-напред тежкия дармон, под който, като злато, течеше житото. Бърни, мълчалив като баща си, тантурест и набит, събираше отвяното жито, мъкнеше на гръб още чували откъм хамбаря.

Славенка свърши надве-натри с прането и като хвърли още един поглед към чардака, към червеното пасмо, дръпна се да се позакрие, до стената на обора. Тук беше топло, напечено от слънцето, в цъфналата слива, която беше току пред Славенка, бръмчаха пчели. След като беше позамлъкнал, гласът пак запя, издигна се нависоко като птица, разля се. След туй мъкна и сега, тихо наистина, но много ясно, чу се хармоника, която повтаряше същата песен. Билял беше, той пееше, той свиреше. Славенка слушаше усмихната.

– Хубаво, булка, хубаво – скръстила си ръце и сто-о-иш!

Славенка като че се събуди от сън: жълтото, гъсто набръчкано лице на баба Иваница беше пред нея.

– Свърших с прането – измънка Славенка.

– Че като си свършила прането, друга работа нямаш ли?

Славенка наведе очи, не се обади и отмина. Но усмивката не се изгуби от лицето ѝ. Преди да си влезе, тя се обърна и потърси с очи баба Иваница, проследи я с поглед, докато минаваше покрай плета на градината, и весело, със злорадство си помисли: „Ох, само да знаеше кой е тоз Билял и защо съм седнала да го слушам, на късчета ще ме направяш. Ама не знаеш... Не знаеш...“

Славенка беше слабичка, дребничка, но лицето ѝ беше хубавко и в черните ѝ очи светеха пламъчета. За баба Иваница снаха ѝ беше глупава: мълчи, подсмивва се, заплесната, не мислеше за туй, което те

мислеха, далеч беше от грижите им, от работата им. Всеки ден баба Иваница ѝ се караше.

– Остави булката – казваше на шега, но без задна мисъл дядо Иван.  
– Добра е тя Славенка, само че... ума ѝ е малко детински...

Друг път, за да я защити от баба Иваница, той казваше:

– Кажи и, Славенке: малка съм, кажи, почакай да порасна.

Старецът се шегуваше, но беше добър и Славенка го почиташе.

Към обяд мъжете натовариха пречистеното жито на колата и отидоха да сеят. Не се виждаше и баба Иваница. Без да се бави, Славенка излезе от къщи, прекоси градината, от тяхната градина мина в друга градина, оттам – в една тясна уличка, повървя из нея и отведнаж се намери във от село. Тук, под голямата черница, между дебели, извити корени, беше седнал Билял и свиреше с хармониката си. Купчина деца бяха се насъбрали наоколо му. Славенка се спря насреща до плета и застана тъй, че да може да се вижда.

Децата се разбягаха. Билял ги гонеше, като махаше с едната си ръка, а с другата държеше хармониката под мишницата си. Като разгони децата, той се засмя и тръгна към Славенка. Че беше циганин, то си личеше, но беше млад, засмян. Челото му беше изпъкнало, подуто от едната и другата страна, лъснато. Над черната му коса, много назад, беше килнат фесът му и чудно беше как се крепеше.

– Къде се губиш, Билял? – каза Славенка. – Що не доходяш?

Билял се засмя:

– У вас ли да дода? Ами Бърни? Бърни ще ме заколи.

– Мълчи бре... Слушай, Билял. Нощес се събудих, чух ти хармониката. Де миткаш, ей? Аз и одева те чух, като пееше...

Тя не внимаваше за думите си, говореше му повече с очите си, пламнали, устремени в него.

– Слушай, Билял... – Започна пак тя – не мога веке да трая... Ела по-близо бре, проклетнико! Гледай го какъв е... Бе пристъпи!

Но Билял погледна в земята и каза:

– Върви си. Дъртата те гледа, баба Иваница. Ей я там е! Върви си по-скоро!

Сам той тръгна из пътя. Славенка се обърна, видя баба Иваница и като че нищо не е било, тръгна към нея.

– Хубаво, булка, хубаво! – каза баба Иваница, като стисна устни и заклати глава. – Да приказваш тука с един... циганин! Хубаво, хубаво. Аз ми казваха хората, ама не вярвах... Върви си в къщи, чумо недна! – Изкрещя тя и посегна към хурката си. – По-скоро си върви!

Усмехнатата, както винаги, с трескав огън в черните си очи, Славенка забърза към къщи. След нея се върна и баба Иваница. Още същата вечер, като си додоха мъжете от нивата, тя им разправи всичко. За пръв път дядо Иван не се пошегува и остана замислен. Бърни само се усмихваше с някаква крива, гузна усмивка, като че не вярваше. Но вечерна, като останаха сами, той хвана Славенка за косата, задърпа я и я заудря с плесници.

От тоя ден нататък Славенка разбра, че Бърни я следи. Нощем искаше да стане, но усещаше, че той не спи – и не смееше. Денем баба Иваница (Бърни беше ѝ поръчал) не снемаше очи от нея. Всяка нощ като легеше с отворени очи и затаен дъх, тя чуваше вън по месечината да свири и да се отдалечава хармониката на Биляна. Веднаж тя се изплъзна, излезе на двора, но чу стъпки зад себе си: беше Бърни.

– Ще те убия! Ще те убия! – шептеше той и я удряше.

И пак, като че нищо не беше се случило, на другата сутрин дядо Иван и Бърни работеха. И двамата бяха навъсени и мълчаливи, работата им сякаш нямаше край. Мъката на Славенка преля. По бял ден, без да се пази от когото и да е, излезе от къщи и като луда, спусна се тичешком към края на селото, към дола, където от три години насам всяка пролет циганите забиваха шатрите си. Когато стигна над дола и надникна отгоре – циганите ги нямаше. Останали бяха сухи утъпкани кръгове, загаснали огньовете, дрипи. Славенка погледна надолу из пътя: при един завой тя зарна натоварени магарета, деца. Разбра, че е циганският керван – циганите си отиваха. Тя се обърна пребледняла, но не да се върне – за нея връщане нямаше. Тичешката, както беше дошла, с пламнали очи, тя се спусна надолу из пътя...

След ден-два стражарите доведоха Славенка и Биляла в село. Не само по-старите синове на дядо Ивана, оженени и отделени от него, скочиха срещу циганина и срещу снаха си. Цяло село беше на крак и стражарите с голяма мъка можеха да запазят Славенка и Биляла да не ги разкъсат.

– Дайте ги на нас – викаха, – ний ще ги съдим!

– Пуснете ме, пуснете ме да ида при него! – реवेशе един.

– Не я е срам!... С един циганин!...

– Деца има... Как не ѝ дожаля за децата...

– Да я гледаш, шепа чияк, а пък. Ама очите ѝ, очите ѝ виж как играят...

Понякога тълпата селяни стояха настрана, понякога всички се втурваха напред, блъскаха се, викаха, виждаха се сопи, юмруци. И пак

избягваха всички назад пред дулата на пушките. Премазан, с разкъравено лице и гологлав, Билял се притискаше ту о единия, ту о другия стражар и очите му, разширени от смъртен страх, с увеличено бяло в тях, не се откъсваха от разярените селяни. Славенка беше по-спокойна. Тя като че никого не виждаше и никого не познаваше.

Затвориха Биляла някъде настрана, в отделна стая в общината, а Славенка я въведеха при кмета. Нахлуха тук и селяните, колкото можаха да влязат и колкото се побраха в стаята. Измъчена, пребледняла, Славенка мълчеше, гледаше надолу. Понякога, като разбереше какво я пита кметът, отговаряше с една-две думи. Понякога и не чуваше какво ѝ говорят. Други трябваше да я побутват и да я събуждат като от сън.

Дядо Иван не беше дошел. Бърни беше, но той не дигаше очи от земята и мълчеше. Баба Иваница вика, кълна, хока Славенка, нахвърли се и върху Бърня.

– Що мълчиш като пукал? – каза му. – Каж и ти нещо, мъж си.

Бърни не подигна очи. Баба Иваница помълча и с друг, променен и трогнат глас, каза:

– Стига, сине, стига сме размивали хората. Прибери си булката и я заведи в къщи. Прости ѝ.

Всички млъкнаха и се спогледаха.

– Как тъй ще ѝ прости! – извика някой. – Такава жена прибира ли се?

– Чуваш ли, Бърне, какво ти казвам? – по-троснато и по-високо каза баба Иваница. – Прибери я, прости ѝ. Не го казвам от себе си, баша ти каза да ти кажа.

Дори Славенка разбра що става и подигна черните си очи. Селяните мълчаха и гледаха какво ще прави Бърни. А той стана, тежък, тромав, и като погледна Славенка не направо, а отстрани, каза ѝ:

– Хайде ма! Върви си у дома!

Славенка тръгна пред него.

– Добре, добре, прости ѝ – говореше кметът. – Прости ѝ тоз път...

Славенка вървеше като замаена пред Бърни и баба Иваница, глъчката на селяните оставаше назад. Колкото можеше, Славенка мислеше за туй, което я чака: свежървата няма да ѝ прости, Бърни ще я бие. А свежърът, а дядо Иван, какво ще каже той? Тя го виждаше, че ги чака, застанал отвъд вратника, на двора. Славенка тръпнеше от страх и от срам.

Те дойдоха до дядо Ивана и се поспряха. Той стоеше прав, пребледнял, със строго и замислено лице като на икона. Славенка чакаше да

каже нещо, а той се извърна, обърна се гърбом и нищо не каза. Славенка едвам сега разбра, че е сгрешила, че няма да ѝ простят никога, че е изоставена от всички. Тя се свлече на земята, припълзя в краката на стареца и извика:

– Тейко, от тебе искам прошка! Ти ми прости... тейко!

Дядо Иван не се обърна, не я погледна. Славенка отпусна лицето си на земята и заплака с глас.

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: екип на abc дизайн, Иван Иванов, Essme или Елина Мирчева

**Публикация**

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,  
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7862>]